Lietas Nr. A420287115
Lietas arhīva Nr. A42-00700-16/9

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016.gada 22.februārī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L. Andersone,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/ un atbildētājas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pilnvarotajai pārstāvei Ingūnai Matheusei,

atklātā tiesa sēdē izskatīja /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2015.gada 30.jūlija lēmuma Nr.09-7/5326 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra vai atbildētāja) 2015.gada 30.jūlija lēmumu Nr.09-7/5326 lēmumu (turpmāk arī – pārsūdzētais lēmums) nolemts atstāt negrozītu aģentūras Rīgas pilsētas Zemgales reģionālās nodaļas 2015.gada 8.jūlija lēmumu Nr.15/1487008 „Par pārmaksās atgūšanu" (turpmāk –sākotnējais lēmums), ar kuru nolemts konstatēt /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) slimības pabalsta pārmaksu par periodu no 2015.gada 1.marta līdz 2015.gada 31.maijam, anulēt valsts veiktās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas (turpmāk arī – VSAOI) no slimības pabalsta un pieprasīt atmaksāt pārmaksāto slimības pabalstu 2888,25 EUR apmērā līdz 2015.gada 8.septembrim, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punktu.

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Slimības pabalsts par darba nespējas periodu no 2015.gada 30.marta līdz 2015.gada 30.aprīlim tika piešķirts ar aģentūras 2015.gada 8.maija lēmumu Nr.15/1063909. Slimības pabalsts par darba nespējas perioda turpinājumu no 2015.gada 1.maija līdz 2015.gada 31.maijam tika piešķirts ar aģentūras 2015.gada 5.jūnija Nr.15/1272004.

[1.2] 2015.gada jūlijā, pārbaudot no Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – dienests) saņemto informāciju par pieteicēja darba periodiem un viņam reģistrētajiem darba ienākumiem un obligātajām iemaksām, aģentūra konstatēja, ka pieteicējam 2015.gada martā, aprīlī un maijā, t.i., darba nespējas periodā, par kuru viņam tika piešķirts un izmaksāts slimības pabalsts, ir reģistrēti darba ienākumi SIA „FATREX INVEST", taču pieteicējs norāda, ka norādītajā kapitālsabiedrībā nav guvis ienākumus.

[1.3] Aģentūra pārsūdzētajā lēmumā atsaucas uz likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.panta $2.^9$ daļu, likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „m" apakšpunktu un 14.panta $12.^1$ daļu, Gada pārskatu likuma 21.pantu. Izvērtējot minētās tiesību normas un saņemto informāciju no Dienesta, aģentūra secināja, ka pieteicējs guva ienākumus darba nespējas laikā.

[1.4] Likumprojekta „Grozījumi likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu"" anotācijā ir norādīti divi iespējamie motīvi kapitālsabiedrību veidošanai, kurās nav neviena darba ņēmēja, kas arī ir iemesls šāda papildus tiesiskā regulējuma nepieciešamībai, proti:

1) kapitālsabiedrības tiek veidotas ar mērķi optimizēt obligāto iemaksu apmēru, kuras fiziskai personai saimnieciskās darbības veicējam būtu jāsāk maksāt no saimnieciskajā darbībā gūtajiem ienākumiem, ja tie mēnesī pārsniegtu minimālās algas apmēru. Ja šo pašu darbību veic caur izveidotu kapitālsabiedrību un saņem ienākumus no kapitālsabiedrības kā dividendes, personai neveidojas pienākums maksāt obligātās iemaksas;

2) kapitālsabiedrības tiek veidotas ar mērķi finansēt nelegālo nodarbinātību – dividendēs saņemto ienākumu, kuram ir ievērojami zemāks nodokļu slogs nekā algota darba ienākumam, bez darbaspēka nodokļu nomaksas, faktiski sadalīt valdes locekļiem, kas reāli veic visas funkcijas kapitālsabiedrībā un piekrituši strādāt un uzņemties atbildību bez samaksas. Turklāt ir iespējamas situācijas, kad kapitālsabiedrības gūst grāmatvedības uzskaitē nereģistrētus ienākumus, kas kalpo par avotu atlīdzības izmaksai valdes locekļiem, šādu izmaksas faktu neatspoguļojot grāmatvedības uzskaitē un neapliekot ar nodokļiem.

[1.5] Saskaņā ar likumprojekta anotāciju šī likumprojekta mērķis ir noteikt, ka kapitālsabiedrībās, kurās ir valdes loceklis, kurš bez atlīdzības veic pienākumus kapitālsabiedrībā un šajā kapitālsabiedrībā iepriekšējā gadā apgrozījums pārsniedza 7000,00 EUR un nav bijis neviena darba ņēmēja vai tiem obligāto iemaksu objekts bija noteikts mazāks par minimālo mēnešalgu, un arī nākamajā gadā kapitālsabiedrībai ir apgrozījums attiecīgajā mēnesī, bet nav neviena darba ņēmēja vai tiem obligāto iemaksu objekts bija noteikts mazāks par minimālo mēnešalgu, obligāto iemaksu objekts valdes loceklim ir minimālās mēnešalgas apmērā.

[1.6] Pieteicējs savam iesniegumam ir pievienojis dienesta informatīvo materiālu, kurā ir sniegta informācija, ka tajā mēnesī, kurā ir izpildījušies iepriekš minētie kritēriji, tiek uzskatīts, ka kapitālsabiedrības valdes loceklis ir guvis ar algas nodokli un obligātajām iemaksām apliekamu ienākumu minimālās mēnešalgas apmērā.

Aģentūra secina, ka pieteicējs, būdams kapitālsabiedrības vienīgais valdes loceklis un vienīgais darbinieks, ir guvis ar nodokļiem apliekamus ienākumus. Tā kā pieteicējam ienākumi reģistrēti visā darba nespējas periodā, tad sākotnējais lēmums ir tiesisks un pamatots.

[2] Pieteicējs iesniedza pieteikumu tiesā, lūdzot pārsūdzēto lēmumu atcelt.

[2.1] Pieteicējs kopš 2009.gada pilda SIA „FATREX INVEST" valdes locekļa pienākumus, kur nav nodibinātas darba tiesiskās attiecības (darba līguma nav) un kur darba samaksa ir atkarīga no kapitālsabiedrības saimnieciskās darbības rezultātiem. No 2015.gada pieteicējs šajā uzņēmumā nekādu atlīdzību nav saņēmis. SIA „FATREX INVEST" nodarbojas ar sava nekustamā īpašuma apsaimniekošanu, kur regulārus ikmēneša ieņēmumus nodrošina noslēgtie ilgtermiņa nomas līgumi. Līdz ar ko pieteicējam ikdienā nav nekādu tādu pienākumu, kuri būtu par pamatu darba tiesiskajām

attiecībām.

[2.2] 2015.gada 8.jūnijā aģentūra nosūtīja vēstuli SIA „FATREX INVEST", lūdzot sniegt ziņas par pieteicēja ienākumiem 2015.gada aprīļa mēnesī. SIA „FATREX INVEST" apstiprināja, ka pieteicējam nav darba tiesisko attiecību ar komersantu un ka pieteicējs nesaņem atalgojumu, bet par pieteicēju tiek maksātas iemaksas no „domājamā atalgojuma" saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.panta $12.^1$ daļu.

[2.3] Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 7.septembra noteikumu Nr.827 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli" (turpmāk – noteikumi Nr.827) $8.^6$ punktu darba devējs kapitālsabiedrības valdes locekli, kas atbilst likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „m" apakšpunktā minētajiem nosacījumiem, reģistrē dienestā kā darba ņēmēju.

Saskaņā ar noteikumu Nr.827 pielikumu Nr.1 – veidlapu „Ziņas par darba ņēmējiem", sadaļā pie ziņu kodiem un to atšifrējumiem nav tāda ziņu koda, lai sniegtu ziņas par $8.^6$ punktā minēto kapitālsabiedrības valdes locekli, līdz ar to komersanti ir spiesti norādīt ziņu kodu Nr.11, kas apzīmē darba ņēmēja statusa iegūšanu, kaut gan patiesībā tā nav. Līdz ar to sociālo pakalpojumu sniedzējiem un citām institūcijām tiek sniegtas neprecīzas ziņas. Likumdevējs nav paredzējis ziņu sniegšanā aģentūrai un dienestam tādu informāciju, kas nodalītu kapitālsabiedrību valdes locekļus, kuri maksā obligātās iemaksas, tāpēc, ka tā ir likuma prasība, no darba ņēmējiem, kuriem pastāv darba tiesiskās attiecības. To pierāda arī pieteicēja dati no dienesta „Darbavietas un nodarbinātības periodi", kur sadaļā pie komersanta SIA „FATREX INVEST" ir norādīts ziņu kods Nr.11 „Darba ņēmēja statusa iegūšana", lai gan darba tiesiskās attiecības pieteicējam ar šo komersantu nepastāv.

Pieteicējs arī uzskata, ka likumdevējs nav paredzējis šādu situāciju, kad vienīgais valdes loceklis slimo, bet kapitālsabiedrībai jāveic darbības, kuras aģentūra vai dienests traktē kā personas ienākumu, nevis kā kapitālsabiedrības obligāto ziņu sniegšanu un sociālās apdrošināšanas maksājumu.

[2.4] Pie vienādiem apstākļiem citai fiziskai personai, kura citā kapitālsabiedrībā arī ir tikai viens valdes loceklis, bet šīs citas kapitālsabiedrības saimnieciskās darbības ikmēneša apgrozījums būs nedaudz zemāks par likumā noteikto (360 EUR x koef. 5 = 1800 EUR), šī cita persona saņems likumos noteikto slimības pabalstu, bet pieteicējs slimības pabalstu nesaņem, jo viņa pārstāvētā kapitālsabiedrība saņem nedaudz lielākus ienākumus.

[2.5] Pieteicējs norāda, ka elektroniski nosūtījis dienestam jautājumu, vai pieteicēja gadījumā par kapitālsabiedrības valdes locekli jāveic VSAOI un iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk arī – IIN) iemaksas no domājamā ienākuma, ja kapitālsabiedrības valdes loceklim šajā taksācijas periodā ir darba nespējas B lapa. Dienests norādīja, ka ir jāveic sociālās iemaksas, kaut arī ir darba nespējas B lapa. Tātad obligātās iemaksas jāveic, taču tas nenozīmē, ka pieteicējs ierodas darbā, strādā un saņem atlīdzību.

[2.6] Pieteicējs uzskata, ka pārsūdzētā lēmuma saturs un argumenti neatbilst Administratīvā procesa likumam.

[2.7] Atbildētāja, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 5.pantu, 6.pantu, 8.pantu, 10.pantu, 13.pantu, 15.pantu, 59.pantu un 62.pantu.

[3] Aģentūra paskaidrojumā tiesai norāda, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms, balstoties uz pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu, pamatojoties uz pieteikumā minēto argumentu pamata. Pieteicējs lūdza tiesu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104.panta otro daļu vērsties Satversmes tiesā. Pieteicēja pārstāvis papildus norādīja, ka atbildētāja ir apturējusi pārsūdzētā lēmuma darbību, jo šāds gadījums ir bezprecedenta.

Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Izvērtējot lietas materiālus to kopsakarībā ar administratīvā procesa dalībnieku pārstāvju paskaidrojumiem, tiesa secina, ka pieteikums ir pamatots un ir apmierināms.

[6] No pārsūdzētā lēmuma konstatējams, ka pieteicējam atbildētāja uzdevusi atmaksāt slimības pabalsta pārmaksu, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punktu, kas noteic, ka slimības pabalstu nepiešķir, ja persona darba nespējas laikā gūst ienākumus kā darba ņēmējs vai pašnodarbinātais.

Konstatējot prettiesisku pabalsta izmaksu, aģentūrai jautājums par pārmaksātā pabalsta atgūšanu ir jārisina kā jautājums par adresātam labvēlīga prettiesiska administratīvā akta atcelšanu Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas kārtībā, kas nosaka četrus apstākļus, kuri katrs var būt par patstāvīgu pamatu administratīvā akta atcelšanai. Turklāt, lemjot par labvēlīga prettiesiska administratīvā akta atcelšanu, iestādei vienmēr ir jāizvērtē prettiesiskuma intensitāte, kā arī jāsamēro sabiedrības intereses, kas prasa tiesiskuma ievērošanu, un privātās intereses, kas prasa tiesiskās paļāvības aizsardzību *(Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-402/2010 9.–11.punkts)*.

[7] Likuma „Par sociālo drošību" 5.panta pirmā daļa noteic, ka katram ir tiesības uz sociālo apdrošināšanu saskaņā ar likumu. Tiesību uz sociālo apdrošināšanu saturu un īstenošanas kārtību Latvijā nosaka vairāki likumi – vispirms likums „Par valsts sociālo apdrošināšanu", kā arī speciālie likumi par atsevišķiem sociālās apdrošināšanas veidiem.

Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.panta pirmo daļu sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumu sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, bērna kopšanu, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi. Sociālā apdrošināšana ir valsts sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2013.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-492/2013 7.punktu)*.

Sociālās apdrošināšanas būtība ir apdrošināt personas risku zaudēt darba ienākumus sakarā ar sociālā riska (apdrošināšanas gadījuma) iestāšanos. Tas nozīmē, ka sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros personai tiek izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalsts, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kādi tai bija sociālā riska iestāšanās brīdī un kurus tā nespēj iegūt sociālā riska iestāšanās dēļ *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-246/2010 9.punktu)*.

[8] Aģentūra uzskata, ka saskaņā ar grozījumiem likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pieteicējs, būdams kapitālsabiedrības vienīgais valdes loceklis un vienīgais darbinieks, ir guvis ar nodokļiem apliekamus ienākumus.

Tiesa nevar piekrist šādam aģentūras secinājumam, jo tas neizriet ne no likuma burta, ne gara. Pieņemot, ka likumdevējs ir normatīvā līmenī vēlējies nostiprināt tikai atziņu, ka pie šādas situācijas valdes loceklis vienmēr gūst ar nodokli apliekamus ienākumus, tas novestu pie situācijas, ka likumdevēja

izvēlētajam rīcības modelim problēmas risināšanai, proti, noteiktajām VSAOI, zustu jēga, jo viens no likumdevēja mērķiem bijis arī sociāli apdrošināt vismaz valstī noteiktās minimālās mēnešalgas apmērā kapitālsabiedrību valdes locekļus, kas negūst atlīdzību kapitālsabiedrībā. Mērķis risināt „ēnu ekonomikas" problēmas valstī, nevar gūt virsroku pār personas tiesībām uz sociālo nodrošinājumu.

[9] 2013.gada nogalē Ministru kabinets iesniedza Saeimā likumprojektu „Grozījumi likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu"" (Nr: 944/Lp11), kas paredzēja 2014.gada budžeta likumprojektu paketē nepieciešamos grozījumus likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu", nosakot kapitālsabiedrību pienākumu veikt VSAOI no nosacīta ienākuma minimālās algas apmērā katru kalendāra mēnesi par katru tādas kapitālsabiedrības valdes locekli, kurš bez atlīdzības veic pienākumus kapitālsabiedrībā, kurā nav neviena nodarbinātā un kurā iepriekšējā taksācijas gadā apgrozījums bija lielāks par 7000 EUR.

Saskaņā ar iesniegto likumprojektu tika izdarīti grozījumi likumā „Par valsts sociālo apdrošināšanu", likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un noteikumos Nr.827.

Pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā bija spēkā turpmāk norādītās tiesību normas, ar kurām arī pārsūdzētais lēmums tika pamatots.

[9.1] Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „m" apakšpunktu darba ņēmējs ir kapitālsabiedrības valdes loceklis, ja kapitālsabiedrībai taksācijas gada kārtējā mēnesī apgrozījums ir lielāks par Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru, kas reizināts ar koeficientu 5, un kapitālsabiedrībā šajā mēnesī nav neviena darba ņēmēja vai visiem darba ņēmējiem obligāto iemaksu objekts ir mazāks par Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru.

Minētā likuma 14.panta 12.[1] daļa noteic, ka kapitālsabiedrības valdes loceklim, kurš atbilst darba ņēmēja statusam saskaņā ar šā likuma 1.panta 2.punkta „m" apakšpunkta nosacījumiem, obligāto iemaksu objekts nav mazāks par Ministru kabineta noteikto minimālo mēneša darba algu.

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.panta pirmo daļu maksātāja gada apliekamo ienākumu veido ienākumi, par kuriem ir jāmaksā algas nodoklis atbilstoši šā panta otrajai, ceturtajai un piektajai daļai, un pārējie šā panta trešajā daļā minētie ienākumi.

Minētā likuma 8.panta 2.[9] daļa nosaka – „uzskata, ka kapitālsabiedrības valdes loceklis guvis ar algas nodokli apliekamu ienākumu, kas atbilst normatīvajos aktos noteiktajam minimālās mēneša darba algas apmēram kārtējā taksācijas gada mēnesī, kad kapitālsabiedrībā nav bijis neviena darbinieka vai valdes locekļa, kas gūst atlīdzību, kura nav mazāka par normatīvajos aktos noteikto minimālo mēneša darba algas apmēru, ja attiecīgā taksācijas gada mēneša apgrozījums ir lielāks par normatīvajos aktos noteikto piecu minimālo mēneša darba algu apmēru."

Noteikumu Nr.827 8.[6] punkts paredz, ka darba devējs kapitālsabiedrības valdes locekli, kas atbilst likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „m" apakšpunktā minētajiem nosacījumiem, reģistrē dienestā kā darba ņēmēju, iesniedzot līdz nākamā mēneša datumam, kas noteikts kā ikmēneša obligāto iemaksu veikšanas termiņš, ziņas par darba ņēmēja statusa iegūšanu vai zaudēšanu.

[9.2] No minētajām tiesību normām izriet, ka saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „m" apakšpunktu likumdevējs, lai atzītu par „darba ņēmēju" kapitālsabiedrības valdes locekli, radot pienākumu maksāt IIN un VSAOI, ir izvirzījis šādus kritērijus:

1) kapitālsabiedrības valdes loceklim kapitālsabiedrībā nav noteikta atlīdzība;

2) kapitālsabiedrībai taksācijas gada kārtējā mēnesī apgrozījums ir lielāks par Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru, kas reizināts ar koeficientu 5;

3) kapitālsabiedrībā šajā mēnesī nav neviena darba ņēmēja vai visiem darba ņēmējiem obligāto iemaksu objekts ir mazāks par Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru.

[9.3] Konstatējot norādīto kritēriju izpildi, kapitālsabiedrībai SIA „FATREX INVEST" rodas pienākums:

1) saskaņā ar noteikumu Nr.827 8.[6] punktu reģistrēt pieteicēju kā SIA „FATREX INVEST" „darba ņēmēju" dienestā, norādot kodu Nr.11 (noteikumu Nr.827 1.pielikums);

2) veikt VSAOI;

3) uzskatīt, ka kapitālsabiedrības valdes loceklis guvis ar algas nodokli apliekamu ienākumu, no kura maksājams IIN.

[9.4] No minētajām tiesību normām tiesa secina, ka likumdevējs, izdarot grozījumus likumā, izvirzījis tikai tādus kritērijus, kas raksturo pašu kapitālsabiedrību un tās darbību, nevis konkrēto valdes locekli, proti, nav nozīmes apstāklim, ka valdes loceklis veic kādas darbības kapitālsabiedrības labā, bet gan, lai konstatētu pienākumu maksāt nodokļus vismaz no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas apmēra, pietiekoši ir konstatēt, ka valdes loceklim nav tikusi noteikta atlīdzība, kapitālsabiedrības apgrozījums pārsniedz likumā noteikto līmeni un nav neviena cita darbinieka vai valdes locekļa, par kuru tiktu maksāts VSAOI.

[10] Atbilstoši Komerclikuma 221.panta pirmajai daļai sabiedrības valde ir izpildinstitūcija, kas īsteno divas, savstarpēji nodalāmas un patstāvīgas funkcijas – sabiedrības vadības funkciju un sabiedrības pārstāvības funkciju.

Saskaņā ar Komerclikuma 221.panta astoto daļu valdes loceklim ir tiesības uz atlīdzību, kas atbilst viņa pienākumiem un sabiedrības finansiālajam stāvoklim. Atlīdzības apmēru nosaka ar kapitālsabiedrības padomes lēmumu, bet, ja sabiedrībai nav padomes, – ar dalībnieku lēmumu.

Tā kā valdes locekļa un kapitālsabiedrības tiesisko attiecību pamatā pēc būtības ir pilnvarojuma līgums, kapitālsabiedrībai nav obligāts pienākums izmaksāt atlīdzību valdes locekļiem, bet abām pusēm ir tiesības vienoties par atlīdzību. Tāpat valdes locekļiem ir tiesības slēgt ar kapitālsabiedrību arī cita veida līgumus, piemēram, darba līgumu, nosakot atlīdzību par valdes locekļa amata pienākumu pildīšanu, kā arī vienoties par cita veida labumiem.

Visos gadījumos, kad valdes loceklim tiek izmaksāta atlīdzība, neatkarīgi, vai ir bijis noslēgts darba līgums vai cits līgums, ienākuma izmaksātājam – kapitālsabiedrībai, rodas pienākums no valdes loceklim aprēķinātās atlīdzības (līdzīgi kā no algota darba ienākuma) ieturēt IIN un VSAOI. Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „c" apakšpunktu un 5.panta pirmo daļu kapitālsabiedrības valdes locekļi, kuriem atlīdzība ir noteikta, ir pakļauti obligātajai sociālajai apdrošināšanai kā darba ņēmēji.

Ja kapitālsabiedrības valdes loceklim nav noteikta atlīdzība, tad, pirms veiktajiem grozījumiem, pastāvēja situācija, kad valdes loceklis nav pakļauts valsts sociālajai apdrošināšanai, jo sociālās iemaksas nebija jāveic. Tā kā sociālās apdrošināšanas pakalpojumi tiek piešķirti, ņemot vērā veiktās VSAOI un apdrošināšanas veidus, kādiem persona bijusi apdrošināta, tad kapitālsabiedrības valdes locekļi, kuriem nav bijusi noteikta atlīdzība un kuri nav bijuši pakļauti sociālajai apdrošināšanai, nebija tiesīgi saņemt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus (piemēram, slimības pabalstu, valsts pensiju u.c.).

Minētā nostāja un juridiskie argumenti grozījumu nepieciešamībai tika norādīti arī konkrētā likumprojekta (Nr: 944/Lp11) anotācijā *(http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttocategory=944/Lp11)*. Anotācijā norādīts, ka likumdevēja ieskatā ir divi iespējamie rīcības motīvi, veidot kapitālsabiedrības, kurās nav neviena darba ņēmēja: 1) kapitālsabiedrības tiek veidotas ar mērķi optimizēt VSAOI apmēru, kuras fiziskai personai saimnieciskās darbības veicējam būtu jāsāk maksāt no saimnieciskās darbības ienākumiem, ja tie mēnesī pārsniegtu minimālās algas apmēru. Ja šo pašu darbību veic caur izveidotu kapitālsabiedrību un saņem ienākumus no kapitālsabiedrības kā dividendes, personai neveidojas pienākums maksāt VSAOI, vai 2) kapitālsabiedrības tiek veidotas ar mērķi finansēt nelegālo nodarbinātību – dividendēs saņemto ienākumu (kuram ir būtiski zemāks nodokļu slogs nekā algota darba ienākumam), bez darbaspēka nodokļu nomaksas, faktiski sadalīt valdes locekļiem,

kas reāli veic visas funkcijas kapitālsabiedrībā un ir piekrituši strādāt un uzņemties atbildību bez samaksas.

No likumprojekta dokumentācijas un Saeimas sēžu stenogrammām secināms, ka likumdevēja ieskatā nav iespējama situācija, ka kapitālsabiedrība var pastāvēt, nevienam tajā neveicot pienākumus. Ja kapitālsabiedrībā ir tikai viens valdes loceklis, tad ir skaidrs, ka tā ir tā persona, kas arī veic kādas darbības, lai kapitālsabiedrība vispār varētu pastāvēt. Līdz ar to likumdevējs uzskatīja, ka nav iespējams, ka persona par pienākumu veikšanu vispār nesaņem atalgojumu. Tādējādi likumdevējs uzskatīja, ka šādas kapitālsabiedrības rada riskus un, iespējams, atbalsta „ēnu ekonomikas" attīstību.

No likuma normām cita starpā izriet, ka viens no kritērijiem, pienākuma uzlikšanai maksāt VSAOI, ir kapitālsabiedrības apgrozījums, taču saskaņā ar Komerclikumu kapitālsabiedrības apgrozījums nenozīmē, ka sabiedrībai ir peļņa. Turklāt, ja uzņēmumam ir peļņa, kapitālsabiedrības dalībnieki var lemt arī par to, ka dividendes netiek izmaksātas, bet gan kapitālsabiedrības peļņa tiek ieguldīta kapitālsabiedrības attīstībā. Tā, piemēram, arī deputāte I.Bite savā uzrunā norādījusi, ka „apgrozījums automātiski nenozīmē peļņu un ka vēl jo mazāk tas... tas automātiski nenozīmē atlīdzību, ko būtu saņēmis šis uzņēmējs" *(http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/C814CC2F5F835689C2257C04003C5C06?OpenDocument)*.

Nav šaubu, ka likumdevēja mērķis, izdarot grozījumus, bija „ēnu ekonomikas" apkarošana, proti, lai izvairītos no situācijas, kad personai netiek izmaksāta alga, bet faktiski tā tiek izmaksāta no dividendēm, kur uzņēmējam ir ievērojami mazāks nodokļu slogs, tādā veidā cīnoties arī pret tā saucamajām „aplokšņu algām".

Vienlaikus ir jāvērtē arī veids, kā likumdevējs ir izvēlējies risināt konkrēto problēmu – proti, likumdevējs ir noteicis, ka kapitālsabiedrībai jāmaksā VSAOI un IIN. Nosakot pienākumu maksāt VSAOI, likumdevējs ir piešķīris norādītajiem valdes locekļiem valsts noteikto apdrošināšanu, kuru, liedzot izmantot, zustu tās jēga. Būtu pilnīgi aplami uzskatīt, ka vienīgais likuma grozījumu mērķis būtu tikai, lai normatīvo aktu veidā nostiprinātu atziņu, ka situācijās, kad persona, būdama kapitālsabiedrības vienīgā valdes locekle un vienīgais darbinieks, pilnīgi vienmēr ir guvusi ar nodokļiem apliekamus ienākumus.

[11] Ievērojot izdarītos grozījumus un grozījumu anotācijā norādīto informāciju, tiesa secina, ka likumdevējs ir paredzējis priekšnoteikumus, kuriem izpildoties, tiek *uzskatīts*, ka kapitālsabiedrības valdes loceklis gūst ienākumus vismaz minimālās algas apmērā, jo nav šaubu, ka [9.1] punktā norādītās normas attiecas uz gadījumiem, kad valdes loceklim faktiski nav noteikta atlīdzība.

Līdz ar to, šis atalgojums, tostarp iemaksu alga, ir „iedomāts", un tam nav jābūt reālam, proti, likumdevējs pēc būtības ir noteicis atlīdzības fikciju, kas kalpo par pamatu tikai lai par konkrēto personu varētu aprēķināt veicamos nodokļu maksājumus.

Uz to, ka šī atlīdzība ir „iedomāta", norāda ne tikai likumprojekta dokumentācija, bet arī likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.panta $2.^9$ daļas formulējums, kas nosaka, ka „uzskatāms, ka kapitālsabiedrības valdes loceklis guvis ar algas nodokli apliekamu ienākumu (..)".

Par šādu nostāju un tiesību normu interpretāciju ir norādījis arī dienests *(lietas 34.-35.lapa; 52.lapa)*. Dienests turklāt pieteicējam norādījis, ka, neskatoties uz to, ka pieteicējam ir B darba nespējas lapa, kapitālsabiedrībai VSAOI ir jāveic, jo izpildās likumā noteiktie kritēriji, kas raksturo kapitālsabiedrību.

Līdz ar to, ir izveidojusies situācija, kad likumdevējs ir noteicis, ka kapitālsabiedrībai ir jāmaksā VSAOI un IIN iemaksas vismaz no valstī noteiktās minimālās mēnešalgas, vienlaikus atzīstot, ka personai nav faktiski noteikta atlīdzība minimālās mēnešalgas apmērā, jo iemaksa netiek saistīta ar personas faktiski gūto atlīdzību, bet gan ar apstākļiem, kuri raksturo pašu kapitālsabiedrību (apgrozījums, darba ņēmēju esamība).

[11.1] Turklāt secināms, ka [9.1] punktā norādītās tiesību normas tiek attiecinātas tikai uz tādiem valdes locekļiem, kuriem nav noteikta atlīdzība (padomes lēmums, dalībnieku lēmums, darba līgums, uzņēmuma līgums, u.c.), pretējā gadījumā nodokļi būtu aprēķināmi vispārējā kārtībā saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „c" apakšpunktu un 5.panta pirmo daļu.

[11.2] No minētā, tiesas ieskatā, izriet tēze, ka gadījumā, ja par valdes locekli tiek veiktas VSAOI un IIN iemaksas saskaņā ar šā lēmuma [9.1] punktā noteiktajām tiesību normām, no tā automātiski nav konstatējams, ka persona gūst „ienākumus", kā darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona, jo, kā jau iepriekš norādīts, likumdevēja noteiktā „ienākumu" fikcija nenozīmē, ka persona faktiski saņem atlīdzību/ienākumus, kas tiek uzrādītas kā iemaksu algas, no kurām aprēķināms pabalsts.

[12] Vienlaikus tiesa secina, ka šāda pieeja ir pretrunā ar līdzšinējo tiesu praksi, jo administratīvo tiesu judikatūrā ir atzīts, ka apdrošināšanas iemaksu alga, kas ņemama vērā, aprēķinot slimības, maternitātes un vecāku pabalstus nodarbinātai personai, ir personas *patiesi* gūtie darba ienākumi noteiktā periodā pirms sociālā riska iestāšanās *(sal. sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-246/2010 9.punktu; 2013.gada 9.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-334/2013 9.punkts)*.

Proti, izziņā *(lietas 48.lapa)* norādītie "Ienākumi" un "Iemaksu objekts" konkrētajā gadījumā nav uzskatāmi par pieteicēja patiesi gūtiem darba ienākumiem, bet gan likumdevēja izveidotu fikciju, no kuras aprēķināmi nodokļi. Vienlaikus, tas nevar būt par pamatu neaprēķināt un neizmaksāt personai pabalstu, ja iemaksu veikšanas pienākums ir noteikts ar likumu.

[12] Šajā sakarā tiesa arī norāda, ka judikatūrā līdz šim tika atzīts, ka, lai personai rastos tiesības uz slimības pabalstu, vienlaikus jāpastāv diviem apstākļiem – darba nespējai slimības dēļ un *ienākumu zaudējumam minētās darba nespējas dēļ*. Sociālais risks, kas noteic nepieciešamību personai saņemt sociālās apdrošināšanas izmaksu – slimības pabalstu, ir personas slimība, kuras dēļ persona nevar strādāt un gūt darba ienākumus. Citiem vārdiem, noteicošais priekšnoteikums, lai personai rastos tiesības uz slimības pabalstu, ir minētā sociālā riska iestāšanās, ko savukārt raksturo vienlaicīgi pastāvoši divi apstākļi – darba nespēja slimības dēļ un ienākumu zaudējums minētās darba nespējas dēļ *(Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 23.marta sprieduma lietā Nr. SKA–96/2012 7. punkts)*. Šādas atziņas arī atbilst tiesas nolēmuma [7] punktā norādītajam.

Nav šaubu, ka attiecībā uz pārējām pieteicēja darbavietām, kas norādītas B darba nespējas lapās, iestājās abi minētie apstākļi, proti – darba nespēja slimības dēļ un ienākumu zaudējums minētās darba nespējas dēļ, jo lietā nepastāv arī strīds par to, ka pieteicējam bija veselības problēmas, kuru dēļ pieteicējs nevarēja turpināt darba pienākumus. Taču, attiecībā uz pieteicēja darbību SIA „FATREX INVEST", neizpildās otrais kritērijs – ienākumu zaudējums, jo lietā arī nepastāv strīds par to, ka pieteicējs SIA „FATREX INVEST" nav saņēmis atlīdzību, kā rezultātā arī uz viņu tika attiecināti šā nolēmuma [9.1] punktā norādītās tiesību normas.

Citiem vārdiem sakot, ievērojot līdzšinējo tiesu praksi un vērtējot to kopsakarā ar likumdevēja ieviestajiem grozījumiem, ja, piemēram, valdes loceklis, kas atbilst [9.1] punktā minēto normu kritērijiem, saslimst – valdes loceklim iestājas darba nespēja – nav šaubu, ka apdrošināšanas risks ir iestājies. Ievērojot, ka apdrošināšanas risks ir iestājies, jāvērtē, vai ir iestājies otrs kritērijs, proti, ienākumu zaudējums minētās darba nespējas dēļ, taču saskaņā ar [9.1] punktā norādītajām tiesību normām nav ienākumu zudums, jo valdes loceklim nav noteikta atlīdzība. Ievērojot minēto, nav iestājies viens no pabalstu piešķiršanas kritērijiem, kas saistīts ar sociālās apdrošināšanas mērķi – izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalstu, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kādi tai bija sociālā riska iestāšanās brīdī un kurus tā nespēj iegūt sociālā riska iestāšanās dēļ.

Līdz ar to tiesa secina, ka likumdevēja iestrādātā prezumpcija nonāk pretrunā ar līdzšinējo tiesu praksi, kas izveidota, nosakot to, vai personai ir tiesības uz pabalstu sociālās apdrošināšanas riska iestāšanās gadījumā.

Vienlaikus, tiesa atzīst, ka šīs lietas ietvaros netiek vērtēts apstāklis par [9.1] punktā norādīto tiesību normu atbilstību Satversmei vai šo normu interpretāciju, jo izskatāmajā gadījumā tiesai jāvērtē, vai aģentūra pamatoti konstatēja, ka pieteicējs gūst ienākumus darba nespējas laikā.

[13] Lietā nepastāv strīds par to, ka SIA „FATREX INVEST" atbilst [9.1] punktā norādītajiem kritērijiem un lietā nepastāv strīds, ka pieteicējs, kā valdes loceklis, ir atzīstams par „darba ņēmēju" norādītā likuma izpratnē, attiecīgi par kuru pirms apdrošināšanas riska iestāšanās tika veiktas VSAOI iemaksas, kas izriet arī no pieteicēja iesniegtajām izdrukām *(lietas 15.-16.lapa)*.

Lietā arī nepastāv strīds par to, ka par pieteicēju tika veiktas VSAOI iemaksas saskaņā ar likumu pirms apdrošināšanas riska iestāšanās.

[13.1] No administratīvās lietas materiāliem secināms, ka aģentūra pieņēma lēmumu par pārmaksāto pabalstu, jo konstatēja, ka pieteicējs darba nespējas laikā gūst ienākumus kā darba ņēmējs vai pašnodarbinātais, pamatojoties uz izziņu par apdrošinātās personas iemaksām.

Līdz ar to tiesai jāpārbauda, vai aģentūras lēmums ir pamatots.

[13.2] Pārbaudot izziņā norādīto informāciju, tiesa konstatē, ka tajā norādīts, ka pieteicējam par 2015.gada martu, aprīli un maiju sadaļā pie komersanta SIA „FATREX INVEST" norādīts – „Ienākumi" – 360,00 EUR un „Iemaksu objekts" – 360,00 EUR. No šīs informācijas aģentūra secināja, ka pieteicējs darba nespējas laikā gūst ienākumus.

Saskaņā ar tiesu judikatūru aģentūrai ir tiesības vērtēt darba devēja uzrādītā iemaksu algas apmēra pamatotību. Arī darba ņēmējam, kas pretendē uz valsts pabalstu saņemšanu, ir pienākums sniegt patiesas ziņas, kas nepieciešamas pabalsta aprēķināšanai. Tas izriet no Valsts sociālo pabalstu likuma 19.panta, proti, pabalsta pieprasītājam ir pienākums iesniegt iestādei, kura piešķir valsts sociālo pabalstu, visus nepieciešamos dokumentus *(sal. sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA–246/2010 10.punkts)*.

Līdz ar to, iestādei bija tiesības vērtēt, vai pieteicējs gūst „ienākumus" saskaņā ar likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punktu, kas būtu par pamatu pabalsta pārmaksas konstatēšanai.

[13.3] Lietā nepastāv strīds, ka aģentūras rīcībā bija informācija par to, ka pieteicējs ir SIA „FATREX INVEST" valdes loceklis un negūst atlīdzību, un ka VSAOI tiek veiktas saskaņā ar šā nolēmuma [9.1] punktā norādītajām tiesību normām. Minēto apliecina gan pieteicējas B darba nespējas lapā SIA „FATREX INVEST" ap liecinājums, ka pieteicējs darba nespējas laikā negūst atlīdzību *(lietas 44.lapa; 46.lapa)*, gan aģentūras sarakste ar SIA „FATREX INVEST" *(lietas 25.lapa)*.

[13.4] Saskaņā ar tiesību normām, ziņas par darba ņēmēja apdrošināšanas iemaksu algu aģentūra iegūst no dienesta, kuram savukārt minētās ziņas iesniedz darba devēji. Atbilstoši likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 23.panta pirmajai daļai darba devējam ir pienākums reizi mēnesī līdz obligāto iemaksu veikšanai noteiktajam termiņam iesniegt dienestam ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem pārskata mēnesī Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Kā nepārprotami izriet no noteikumu Nr.827 8.^{6} punkta, par ko lietā strīds nepastāv, SIA „FATREX INVEST" par martu, aprīli un maiju sniedza dienestam informāciju par to, ka pieteicējs ir „darba ņēmējs", taču, kā pareizi norāda arī pats pieteicējs, sniedzot šādu informāciju dienestam, saskaņā ar noteikumu Nr.827 1.pielikumu sadaļā pie ziņu kodiem un to atšifrējumiem nav tāda ziņu koda, lai sniegtu ziņas par 8.^{6} punktā minēto kapitālsabiedrības valdes locekli, līdz ar to, iesniedzot ziņojumu dienestā, iestāde, tostarp arī aģentūra, nav informēta par to, vai norādītā persona ir darba ņēmējs, kas reāli gūst ienākumus vai arī persona ir tikai „uzskatāma" par tādu, kas gūst ienākumus. Saskaņā ar noteikumiem Nr.827 komersanti ir spiesti norādīt ziņu kodu Nr.11, kas apzīmē darba ņēmēja statusa iegūšanu, kaut gan patiesībā tā nav.

[13.5] Ievērojot, ka dienesta sniegtā informācija var nesniegt pilnīgu priekšstatu par to, vai pieteicējs patiesi gūst ienākumus, aģentūrai bija pienākums iegūt papildus informāciju par šo apstākli, ko aģentūra arī darīja, nosūtot SIA „FATREX INVEST" informācijas pieprasījumu *(lietas 24.lapa)*. Atbildot uz aģentūras pieprasījumu, SIA „FATREX INVEST" informēja aģentūru, ka pieteicējs negūst atlīdzību *(lietas 25.lapa)*.

[13.6] Pie konstatētajiem apstākļiem, tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums nav pamatots, jo no konstatējuma, ka par pieteicēju darba nespējas laikā tiek veiktas sociālās iemaksas, automātiski neizriet likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punktā noteiktais secinājums, ka pieteicējs gūst „ienākumus", jo norādītie „ienākumi" ir tikai likumdevēja noteikta prezumpcija saskaņā ar [9.1] punktā norādītajām tiesību normām. Līdz ar to aģentūrai bija jāizvērtē apstākļi, kuru dēļ strīdus iemaksas tiek veiktas saskaņā ar tās rīcībā esošā informācija gan no dienesta, gan kapitālsabiedrības un paša pieteicēja. Secinot, ka saskaņā ar tiesību normām šīs iemaksas netiek aprēķinātas, balstoties uz reāli saņemtu atlīdzību, aģentūrai nebija pamata konstatēt pārmaksu. Aģentūrai konkrētajā lietā arī nebija jāvērtē, vai vispār šīs iemaksas par pieteicējam bija jāveic strīdus periodā.

Lai arī konkrētajā lietā tiesa nevar izšķirt strīdu par to, vai SIA „FATREX INVEST" bija jāveic iemaksas par pieteicēju darba nespējas laikā, tomēr šāds apstāklis nevar ietekmēt pieteicēja tiesības uz sociālo apdrošināšanu, proti, nav izšķirošas nozīmes apstāklim par iemaksu veikšanu darbnespējas laikā. Pretējā gadījumā zustu VSAOI iemaksu jēga un mērķis, proti, ja VSAOI iemaksas tiek veiktas, bet tās nedod personai valsts apdrošināšanu pret darba nespēju, tas nonāktu pretrunā ar sociālās apdrošināšanas mērķiem un uzdevumiem šādu palīdzību personai sniegt. Likumdevējs, ieviešot pienākumu kapitālsabiedrībai veikt VSAOI par valdes locekli, ir vienlaikus noteicis, ka arī valdes locekļiem, kas atbilst likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkta „m" apakšpunktam, ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vismaz valsts noteiktās minimālās mēnešalgas apmērā, un tas, vai pamatoti likumdevējs VSAOI iemaksu veikšanas pienākuma izvērtēšanai noteicis tikai tādus kritērijus, kas ir attiecināmi tikai uz apstākļiem, kas raksturo kapitālsabiedrību, ir likumdevēja izšķiršanās.

[13.7] Ievērojot tiesas norādītos apstākļus, tiesa konstatē, ka nav pamatots aģentūras secinājums pārsūdzētajā lēmumā, ka pieteicējs darba nespējas laikā guva ienākumus, līdz ar to nav pamatots arī aģentūras lēmums konstatēt un pieprasīt atmaksāt pabalsta pārmaksu saskaņā ar likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punktu.

[14] Pieteicējs saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104.panta otro daļu lūdza tiesu vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.panta otrajai daļai, ja tiesa uzskata, ka tiesību norma neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam), tā tiesvedību lietā aptur un nosūta motivētu pieteikumu Satversmes tiesai.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.^{1} panta pirmās daļas 2.punktu pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu pirmajā instancē, apelācijas vai kasācijas kārtībā, uzskata, ka norma, ko iestāde ir piemērojusi vai kas administratīvajā tiesas procesā būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam).

Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 249.pantu tiesa taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas.

[14.1] Tiesa norāda, ka konkrētajā gadījumā strīds ir par to, vai aģentūra pamatoti pieņēma lēmumu par pieteicējam konstatēto pabalsta pārmaksu, jo, aģentūras ieskatā, pieteicējs darba nespējas laikā guva ienākumus. Līdz ar to tiesas vērtējums spriedumā ir saistīts tikai ar to, vai aģentūra pamatoti piemērojusi likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punktu. Tiesa, izskatot konkrēto lietu, saskārās tikai ar tiesību vērtējumu par to, vai pieteicējs guva „ienākumus". Līdzīgi tas būtu, piemēram, gadījumos, kad darba devējs būtu bez pamatojuma norādījis darbiniekam

darba algu, kļūdaini neņemot vērā to, ka darbiniekam patiesībā ir B darba nespējas lapa. Arī šādā gadījumā aģentūrai, izvērtējot situāciju un pušu sniegto informāciju, būtu jāvērtē tikai apstāklis, ka darba devēja sniegtā informācija neatbilst patiesajiem apstākļiem, jo pati persona nav vainojama pie tā, ka darba devējs kļūdaini veicis iemaksas par darba ņēmēju, kuras nebija jāveic. Savukārt strīds par to, vai iemaksas vispār bija jāveic, nav vērtējams izskatāmās lietas ietvaros. Jo tiesa, iesniedzot pieteikumu Satversmes tiesai, nav tiesīga prasīt Satversmes tiesai viedokli par tiesību normu interpretāciju. Tiesai pieteikumā ir jāpamato tiesību normas, kura tiek tieši piemērota konkrētajā administratīvajā procesā, neatbilstību Satversmei. Šīs lietas ietvaros tiesa nevērtē izdarīto grozījumu lietderību, samērīgumu vai „valdes locekļa nodokļa" atbilstību Satversmei pēc būtības.

Tiesa atkārtoti norāda, ka izskatāmās lietas jautājums nav saistīts arī ar to, vai kapitālsabiedrībai saskaņā ar likumu ir jāveic VSAOI iemaksas arī laikā, kad valdes loceklis ir darba nespējā. Arī dienesta viedoklim šajā jautājumā ir tikai rekomendējošs raksturs, un tas netika vērtēts pēc būtības. Taču jautājums par iemaksu veikšanu nevar novest līdz tādam apstāklim, ka ar normatīvo regulējumu likumdevējs faktiski noliedz tādu iespēju, ka vienīgais valdes loceklis saslimst, vai ka sociālās iemaksas tiek veiktas, bet persona sociālo palīdzību nevar saņemt. Šī jautājuma izskatīšana būtu pieļaujama, piemēram, gadījumā, ja kapitālsabiedrībai iestāde būtu aprēķinājusi VSAOI, kad kapitālsabiedrība uzskatījusi, ka iemaksas nav jāveic.

Tiesa arī konstatē, ka neviens no procesa dalībniekiem nav iebildis par to, ka likumdevēja grozījumi pēc būtības neatbilstu kādai no Satversmes normām, bet gan par to, ka likumdevējs nav rēķinājies ar pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem aģentūras argumentiem par tiesību normu interpretāciju. Proti, pieteicējs neiebilst par to, ka norādītās iemaksas vispār būtu jāveic, bet gan par to, ka aģentūra veiktās iemaksas ir uzskatījusi par pieteicēja ienākumiem.

[14.2] Apkopojot iepriekš minēto un ņemot vērā, ka izskatāmajā lietā tiešā veidā ir jāvērtē tikai likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 18.panta 1.punkta piemērošanas pamatotība, tiesa ieskatā, nav pamata vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu, jo, lai iesniegtu pieteikumu, tam jābūt tiešā veidā saistītam ar administratīvajā tiesā izskatāmo jautājumu. Savukārt konkrētajā gadījumā strīds ir par tiesību normu interpretāciju.

Papildus norādāms, ka, ja pieteicējs uzskata, ka [9.1] punktā norādītās normas kādā citā veidā aizskar tā tiesības, pieteicējam arī pašam ir tiesības vērsties Satversmes tiesā ar konstitucionālo sūdzību. Izskatot administratīvo lietu, pieteicējs var vērst tiesas uzmanību uz iespējamo tiesību normu neatbilstību augstākai tiesību normai, tomēr vēršanās ar pieteikumu Satversmes tiesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104.panta otro daļu ir tiesas tiesības, nevis pienākums.

[14.3] Tiesa papildus vēlas norādīt, ka, īstenojot Satversmē garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu, valsts pienākums ir ne tikai noteikt šo tiesību normatīvo regulējumu, bet arī izveidot efektīvu tiesību normu īstenošanas mehānismu. Valsts pienākums ir ne tikai deklarēt tiesības, bet arī „iedzīvināt" tās un uzraudzīt to piemērošanu *(sk. Satversmes tiesas 2004.gada 14.janvāra sprieduma lietā Nr.2003-19-0103 9.3.punktu; Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 6.februāra sprieduma lietā Nr.SKA–25/2009 7.punkts)*.

Izskatot lietu pēc būtības, tiesa konstatēja vairākas normatīvo aktu nepilnības, kas apgrūtina likumdevēja veikto grozījumu „iedzīvināšanu" praksē.

Tā, piemēram, kā jau sprieduma [13.4] punktā norādīts, saskaņā ar noteikumu Nr.827 1.pielikumu, sadaļā pie ziņu kodiem un to atšifrējumiem nav tāda ziņu koda, lai sniegtu ziņas par noteikumu $8.^6$ punktā minēto kapitālsabiedrības valdes locekli, līdz ar to, iesniedzot ziņojumu dienestā, iestāde, tostarp arī aģentūra, nav informēta par to, vai norādītā persona ir darba ņēmējs, kas reāli gūst ienākumus vai arī persona ir tikai „uzskatāma" par tādu, kas gūst ienākumus. Saskaņā ar noteikumiem Nr.827 komersanti ir spiesti norādīt ziņu kodu Nr.11, kas apzīmē darba ņēmēja statusa iegūšanu, kaut gan patiesībā valdes loceklis atlīdzību negūst.

Vienlaikus arī konstatējams, ka valsts iestāžu vērtējumā kapitālsabiedrībām ir jāaprēķina VSAOI un IIN arī tad, ja faktiski kapitālsabiedrības valdes loceklim ir B darba nespējas lapa. Kā tas ir arī konkrētajā situācijā, šāda informācija var maldināt par faktisko situāciju.

Savukārt no šāda apstākļa arī izriet, ka VSAOI iemaksas tiek veiktas gan no kapitālsabiedrības, gan valsts, jo situācijā, kad personai ir darba nespējas lapa B un aģentūra ir piešķīrusi personai slimības pabalstu, VSAOI iemaksas tiek veiktas arī no paša slimības pabalsta, tādējādi šīs iemaksas tiek aprēķinātas dubultā.

Ievērojot šādus apstākļus un ņemot vērā, ka valsts pienākums ir ne tikai deklarēt tiesības, bet arī „iedzīvināt" tās un uzraudzīt to piemērošanu, tiesa uzskata par lietderīgu vērst Tieslietu ministrijas uzmanību uz šiem aspektiem. Savukārt, atbilstoši tiesību teorijai, ja likumdevēja ieskatā tā pieņemto tiesību normu faktiskā piemērošana neatbilst tā sākotnējai iecerei, tam ir tiesības attiecīgi rīkoties, šo apstākli mainot.

[15] Spriedumā konstatētajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos, tiesa atzīst, ka aģentūras 2015.gada 30.jūlija lēmums Nr.09-7/5326 ir tiesību normām neatbilstošs, tādēļ tas ir atceļams.

[16] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmā daļa noteic, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts vai tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu (tostarp arī par pagaidu aizsardzības lūgumu samaksāto valsts nodevu).

Ņemot vērā to, ka pieteicēja pieteikums ir apmierināms, par labu pieteicējam no atbildētājas ir piespriežama pieteicēja samaksātā valsts nodeva 28,46 EUR apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt /pers. A/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2015.gada 30.jūlija lēmuma Nr.09-7/5326 atcelšanu.

Atcelt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2015.gada 30.jūlija lēmuma Nr.09-7/5326 no tā pieņemšanas dienas.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu pieteicējam /pers. A/, personas kods /personas kods/, samaksāto valsts nodevu 28,46 EUR apmērā, kas atlīdzināma no administratīvajā lietā pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesnese L.Andersone